BERNARDINI TELESII CONSENTINI, DE SOMNO Libellus.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS M. D. XC.

Apud Felicem Valgriſium.

ANTONIVS PERSIVS PRAECLARISSIMO MEDICO Hieronymo Mercuriali. S. P. D.

HOMERICVS ille Iuppiter, Quod te non fugit, Hieronyme Mercurialis medicorum Coryphæe, vt Agamemnonem de ſomno excitaret, miſiſſe ipſi ſomnium à poeta perhibetur: Ego verò ne tu mihi dormias, hoc eſt, ne me tibi e memoria atque ex animo excidere patiare, tui amantiſſimum, ſtudioſiſſimumque tui nunquam oblitum, non vanum, aut mendax aliquod ſomnium, ſed eruditum, ac veridicum ſomnum Teleſianum a Teleſio tum, cùm minime dormitabat, elucubratum ad te mitto, qui ſomnum arcere, quouis ſomnio validius poſſit. Hunc ego, & vt ſedulum monitorem, & vt non obſcurum mei inte animi interpretem ad Te deſtinaui, dum aliud quæro tibi mnemoſynon, quo pateat Illuſtrius non ſolùm quantum ibi ipſe ego debeam, deferamq;, verùm etiam quantum ab alijs omnibus eſſe deferendum exiſtimem. Et ſi tu vnica de te clariſſimæ Bononienſis Academiæ exiſtimatio-

ne (vt communem eruditorum omnium ſenſum præter-
mittam) contentus eſſe potes, quæ te tanto ſtudio, ac con-
tentione ad eminentiſſimam medicinæ Cathedram ingen
tibus, atque ante te nemini propoſitis præmijs pertraxit.
Atque hoc ſapienter Bononienſes, vt alia omnia, ſa-
pienter te quoque ipſum; qui condicionem acceperis, fe-
ciſſe ſapientiſſimus quiſque exiſtimat, cum tibi in ea vr
be domicilium ſtatueris, quæ bonorum omnium ornatu,
ac copia comparari cum vrbibus omnibus merito poteſt.
Quò fit: ut non iniuria & te ego Bononiniæ, & tibi Bono-
niam inuideam, hoc eſt ſummorum virorum doctrinæ,
& humanitatis laude celeberrimorum Bononiæ degen-
tium conſuetudinem. Peregrinos nunc taceo, ne te plus
æquo legentem morer. De ciuium numero vnum tantum
honoris cauſſa commemorabo, Camillum Palæottum, tuo
rum, vt tu te merito gloriaris, principem amicorum.
quem virum primum Romæ ſum contemplatus, allo-
cutus, admiratus, cum in eo omnia maiora opinione, ac
fama deprahenderim. Itaque Alexandrum Burghium
ſumma inſignem tum ſcientia, & eloquentia, tum pro-
bitate virum amo plurimum, qui vt Romæ Palæottum
cognoſcerem, atque ab eo cognoſcerer & auctor, & inter
pres mihi fuit. Obſecro igitur te vir præclariſſime per hu
manitatem, & comitatem illam tuam, qua vel ſola ægro-
tis reſtituere valetudinem ſoles, vt me illi addictiſſimum
diligentiſſime commendes, & à me ſalutem dicere ne gra
ueris. Te vero mei muneris ne pæniteat, ſiquidem id,
quod ab optimo in te eſt animo profectum, optimum putas.
Vale, & diu viue, vt diutius alij viuant. Patauio.

BERNARDINI TELESII CONSENTINI

DE SOMNO LIBELLVS.

A quibus ſomni cauſæ habendæ ſunt. Cap. I.

QVID ſit ſomnus, & quomodò fiat, cuiuſque gratia animātibus tributus ſit, in ijs omnino inquirēdum eſt, quæ dormientibus eueniunt, tum & in ijs, quæ illum faciunt; quoniam enim in nullis à ſe ipſo Vigilāte dormiens animal differre uidetur, & paſſim omnino quid in ſomnum delabitur, illa omnino ante oculos primum ponenda ſunt, tum quæ ſomnum faciunt, à quibus ſcilicet illa euenire exiſtimandum ſit; poſtremò & modus indagandus, quomodo ab ijs ille fiat; at is minimè notus fiat unquàm, niſi ſpiritus itidem natura, ingeniumque innoteſcat; qui nimirum (ut in commentarijs de rerum natura expoſitum eſt) quæ animal pati, operarique uidetur, ipſe ea patitur operaturque omnia, & cuius ſenſus, qui in animali fit, motuſque eſt omnis. nec uerò dubium ſit, quin ſi quæ dicta ſunt, nota fiant omnia, cuius itidem gratia tributus ſit animantibus, notum fiat: Agè igitur quæ dormientibus eueniunt, & quæ ſomnum faciunt, & in homine ea quidem, in quo ſcilicet multò fiũt manifeſtiora, intueamur. tum & quæ de ſpiritus natura, ingenioque in dictis expoſita ſunt commentarijs, quæ ad propoſitum negotium ſpectant, repetere ne grauemur.

Quæ dormientibus eueniunt. Cap. II.

HOMO dum ſomno detinetur veluti demortuus apparet, ſenſu omni, omnique externo deſtitutus motu. at uel dum dormit à pauló vehementiori contactu, ſonoque, & paucis omnino dormiens horis per ſe expergefit, & ueluti reuiuiſcit, ſenſu reſtitutus, motuque: & qui dormientibus internis in partibus fiunt motus, pulſus nimirum in ſomni quidem initio (ſi Galeno credimus) minores languidioreſuè fiunt, tum & tardiores, rarioreſque, poſteà verò tarditatem pedetentim augent, & raritatem, præſertim à cibo. At maiores fiunt uehementioreſque; quòd ſi diuturnior fiat ſomnus ad remisſionem, & paruitatē redeunt, tarditatem, & raritatem retinent. & vbi ſomnus ceſſat, magni, vehementes, celeres, crebrique fiunt, & cum quadam etiam uibratione; at mox mediocritatem aſſequuntur. Somni itidem initio externæ corporis partes frigent omnes, & facies liuidiores, decoloreſque, & pallidiores fiunt; at ſomno progrediente, & partes incaleſcunt & facies propriam ſpetiem recipiunt. & concoctiones omnes, digeſtioneſque præſtantius in ſomno, quam in Vigilia fiunt, & profundis quidē in ſomnis inſonia aut non fiunt prorſus, aut valdè confuſa, interruptaque fiunt. in fine verò ſomni multa beneque diſtincta ſunt: & qui dum dormiunt, loquantur quidem, moueanturque, at nullam dictorum, factorumque memoriam retineant.

3. de cauſ. pulſ.

Quæ ſomnos faciunt, & qui ſomniculoſi, quiue in ſomnes ſunt. Cap. III.

LABORES, diuturni nimirum vehementeſque motus, & ira, letitiaque, & Venus, tū & inedia, Viglliaque ſomnum facere videntur. præterea & nimij, vel vaporoſi, flatulentique cibi, & potiones, febrium acceſsiones, cogitatio, Lectio, triſtitiaque, & timor, & quilibet Lenis iucūduſque ſonus, & Lenes itidem titillationes, contrectationes, & frictiones, Leniſque agitatio, & motus denique lenis, blanduſque omnis, & circularis itidem, &

tenebræ,ſilentiumque,& ipſa etiam voluntas.Cerebrum præterea vel contuſum,vel tumefactum,vel craſsis vaporibus op pletum,& magis etiam humoribus, & pluuiæ, atque hyems: ſomniculoſi verò qui frigidis laborant morbis, capitis præſertim, cerebrique, & qui paluſtria incolunt loca, & pueri, fęminæque, inſomnes contrà calido homines corpore,& qui calidis laborant morbis,& qui calidas,ſiccaſque incolunt terras,& ſenes.

Spiritus natura ingeniumque, & paſsiones, operationeſque.
Cap. IIII.

SPIRITVM, ſubſtantiam ſcilicet benè calidam,benèque tenuem,animantium corpori inexiſtere; & in cerebri quidem ventriculis,ut in maximè propria, ac principe ſede contineri, at rebus tam è ſemine conſtitutis,vnis exceptis oſsibus,ijſque ſimilibus rebus reliquis in eſſe omnibus.& ſumma ſentiendi,ſeſeque mouendi facultate donatum eſſe, & ſummopere motu oblectari, & à ſonis reliquiſque ſenſilibus uoluptate affici, propterea ea affici,quòd à ſonis quidem uerè ad motum agatur. & ab alijs verò blandè,Leniterque dilatetur,cōſtringaturuè. quo igitur commoueatur pacto, & ſingulas corporis partes ſenſu, motuque ab eo donari, ſentire nimirum,mouerique omnes, quòd omnibus ipſe inexiſtens, in omnibus ſentiat, inque omnibus ipſe motus,ſecum eas commoueat omnes. & in eiſdem ſatis eſt (ut exiſtimo) declaratum commentarijs,& nihil vſque declaratum, perſe manifeſtum omnino eſt. neque enim niſi huiuſmodi ſubſtātia animantium corpori inſit, vel moueri, vel ſubſtineri queat; ſed quòd ſpiritu elapſo, extinctouè,aut etiam imminuto euenire apparet,ad cognatam decidat terram, immobileque ibi iaceat. & manifeſtè medullæ cauitate,vel nerui cuiuſuis præcluſa uia, poris tumore oppletis,ſpiritui nimirum, partes,ad quas is fertur ſtupidæ,immobileſque fiunt; quin & ibi itidem id ſpiritus ingenium eſſe declaratum eſt; ut quacunque in corporis parte, quæuis eius portio oblædatur, uniuerſus ad eam ſtatim confluat, nec inde recedat vnquam; niſi à quibus ibi infeſtatur, exuperatis eiectiſuè. id quod animæ deliquia manifeſtant, quæ ſcilicet

inſi-

inſignes dolores conſequuntur, neque enim ambigi poteſt, quin propterea eueniant, ſcilicet ſenſu, motuque animal deſtituatur, quòd è reliquis eius partibus ſubſtantia receſſerit, a qua ſenſu, motuque donantur, ad eaſque omnis confluxerit, in qua eius portio diuexatur, ut quæ ibi eam infeſtat amoliatur, & nec ibi nihil moueri, nihilque externas rerum actiones ſentire, quòd vniuerſa in illis amoliendis intenta ſit, occupataque; ea itaque communis deliquiorum omnium curatio eſt, alijs ſcilicet in partibus, qui in illis reliquus factus eſt ſpiritus, cruciatur torqueturque, quo ſcilicet in alijs itidem oblædi ſe ſentiens, ad alias redeat omnes, quin eam itidem ad partem confluere ſpiritus uidetur, in qua operatio operanda eſt. Valdè laborioſa, vel ualdè neceſſaria, quæ omnino magna ædenda ſit diligentia, vel etiam valdè ſuauis, valdeque iucunda, & qua ſummopere ſpiritus oblæctetur. vbi itaque externus aliquis, vel laborioſus, vel operoſus æditur motus, parum ſentire, cogitare certè liceat nihil. & vbi intentè quid cogitamus penè ſtupidi, atque immobiles fieri videmur. & vbi itidem diligenter, vel magna quid ſentimus cum voluptate, nihil cogitare, nihil moueri, nihil alia Sentire poſſe videmur, uniuerſo nimirum ſpiritu cùm ad operationes illas operandas, tùm verò ad voluptatem percipiendam confluxo, ab eaque abſtrahi recuſante, quo omnino modo externis in rebus, eodem & in internis operatur. nam & cognatos proximosque vel quopiam opreſſos malo, quiduè paſſuros intuiti, ſtatim ad eos conuolamus, opem, quam poſſumus ut feramus: & uel maximè Neceſſarijs occupati in rebus, uel grauibus etiam oppresſi malis, ſi ingens interea proponatur uoluptas, rebus reliquis poſt habitis omnibus, ad eã percipiendam conuolamus. Hominis, ſcilicet unus ſpiritus nihil (ut alibi expoſitum eſt) ab hominum cœtu differre videtur. celſus præterea ſui natura exiſtens ſpiritus, erectusq;, & propriæ conſeruationis appetentisſimus, nec iniuria affici, contemptuique haberi, nec pacto ullo corrumpi uult. quòd ſi horum quid patiatur, intro ſeſe abdit; nec quę eum deturpãt, oblęduntuè intueri ipſe, nec ea paſſus ab aliis conſpici ſubſtinens, iis contra, à quibus ſublimis fiat, à quibuſuè ſeruetur, accedentibus foras exilit, & ea ipſe intueri, & ſe ipſum iis affluentem oſtendere appetens: externę itaque corporis partes calent in lætitia, rubentque omnes: & non oculi modò mul-

tò grandiores, multoque ſplendidiores etiam, & magis uiui apparent; ſed os iam & ipſum uniuerſum, ſpiritus nimirũ ſanguiniſque, quem ſecum ille perpetuò agit, confluxu. in triſtitia contra, metuque frigent illæ, albentq; & oculi minimi, ac obſcuri, languidique, & os itidem imminutum apparet, & veluti demortuũ. Spiritus ſcilicet abſceſſu, cũ quo & ſanguis introactus eſt omnis, quod dictum nimirũ eſt, eodem omnino modo quo in externis, in internis itidem perpetuò operans; bonis enim affluẽtes, beatiq; conſpici oẽs uolumus, & ſpectare ea ipſi: mala contrà auerſamur, maliſque oppreſsi ipſos nos abdimus, & ſpectari omnino nolumus. calidus porrò tenuiſque, & ad cœlum, ut ad propriam tendens vniuerſitatem, & modicè calido, mollique inditus corpori, in quo ſcilicet ab ambientis frigore oblędatur, & e quo ab externo calore ad elabendum inuitetur, alliciaturque, & ſpontè etiam elabatur, multis omnino imminuatur modis; omnino & deficiat, niſi reficiatur, nutriaturque, & à ſimilibus omnino cognatiſq; rebus. neq; enim nõ multus ipſe, & longè tenuiſsimus, itaq; per exili, perque languido prędi tus calore, quę ualde ab eius natura disſident, exuperet, & in ſe ipſum agat, itaque aere, uaporibuſque reficiendus fuit. Ventricōlos eum omnem efferri exiſtimandum omnino ſit, Vtique & in illis pręcipue, & iis omnino uniuerſis corporis partibus reficiatur, uideri poteſt. in cerebrī quidem ventriculis manifeſtè ijs refici apparet, ſi quidem patens ad eos per nares facta eſt uia aeri; iſque inſpiratus, ſi ſpiritus ſubſtantiæ ſimilis eſt, cognatuſque mirifica ipſum afficit voluptate, & veluti viuificat. Summam contra moleſtiam, & exitium etiam affert ſummum, diſsimilis ſi eſt, contrariuſque, vt ambigere non liceat ad ſubſtantiam eũ deferri, & ſubſtantiæ omnino immiſceri, quæ vitæ ſit fons, & uita ipſa, ad ipſam nimirum animam, patens itidem vaporibus qui neceſſariò in ciborum concoctione, in ventriculo, Ventreque fiunt, ad ventriculos eoſdem per œſophagum, perque os, & meatum, qui ex ore ad nares tendit, facta eſt uia, nõ ſi quidem niſi ex ijs itidem illis inexiſtens ſpiritus nutriatur, ad ipſum efferantur, qui præſertim à ſpiritus natura disſidentes ſummopere eum affligant, torqueantque. calidi certè & ipſi, tenueſque vtique omnino cum ſint, cum ei immiſti, & copia ab eo exuperati fuerint, cum ipſi ſpiritui benè proximi cognatique ſint, ambigere non liceat, quin in ipſum agantur

ſpiritum; ipſis præterea ſub ventriculis longiſsimam, anguſtisſimamque arteriam in reis formam; vnde nomen ei inditum eſt, complicatam ita omnino (vt alibi dictum eſt) conſtructam ibique locatam cum intueamur, vt longè plurimam ex ea euaporationem euehi, & ſpiritum refici, nutririque exiſtimandum omnino eſt. at & id præcipuum à ſpiritu reliquis in partibus contento, eius vniuerſitas in ventriculis inhabitans habere uidetur, non ſcilicet eas modò pati paſsiones, ijſque modò commoueri motibus, quas ipſa patitur, & quibus ipſa commouetur. Sed eas inſuper omnes pati, ijſque omnibus inſuper commoueri, quas quæuis eius portio patitur, & quibus commouetur, & nihilò penè ſegnius, quàm portio primùm commota, & à qua motus ei communicatur, veluti uidelicet qui aeris, aquæuè portioni inditur motus, uniuerſo is äeri, & aquę vniuerſæ communicari videtur; & ſic, & multò me Herculè promptius, qui ſpiritus portioni vbi uis exiſtẽti datur motus, ad vniuerſum is ſpiritum quacunque in parte exiſtentem defertur, (longèquam eſt äer) tenuiorem, longeque ad motum promptiorem, at non alijs in locis, ſed in eius modò manifeſtatur ventriculis, quòd lõgè plurimus ijs inexiſtit, & in benè amplis, quòd alibi per anguſtis inditus poris, non poteſt quibuſuis perbellè agitari motibus, quòd niſi paſſiones omnes, omneſque motus ad vnum idemque conferantur principium, vna ſcilicet eademque ſpiritus pars illas omnes patiatur, illique commoueatur omnibus eorum differentiæ nihil magis diiudicari queãt, quam eorum, quæ ſeorſum, ſeparatimque à diuerſis perceptæ ſunt: quin non præſentes modò paſsiones pati, præſentibuſque motibus commoueri ſpiritus vniuerſus uidetur, & quas ipſa princeps patitur, quibuſque ea commouetur; ſed præteritas paſsiones omnes, quocumque eas paſſa eſt modo, præteritoſque motus recolere omnes; & ex ijs remotarum rerum conditiones, quæ ignotę ſunt, intelligere, & futura etiam præuidere, & patere ex ijs videtur cur, & vbi ſpiritus intro ſeſe, ad cerebri recipit ventriculos, at maximè ad ſomni cauſas manifeſtandas neceſſaria clarius intueri ea ne grauemur.

Quæ

Quæ ſpiritum intro, & ad cerebri agunt ventriculos.
Cap. V.

SPIRITVM ibi externis è partibus, in internas, & in cerebri præcipue ventriculos ſe ſe recipere exiſtimare licet, vbi quæpiam ipſius uniuerſitatem in illis reſidentem infeſtant: neque enim ad quamuis ſui portionẽ laborantẽ accurrere conſpectus principem, maximamque ſui partem negligat, & vbi valdè imminutus eſt, & refici opus habet, appetitque ſiquidem non alibi magis reficiatur, quàm vbi è quibus refici. poteſt, adſunt, & ipſe uniuerſus adeſſe poteſt, & ubi laborioſa, operoſauè, uel ſuauiſsima quæpiam, iucundiſsimaque ædenda ibi eſt operatio, & vbi quæpiam intueri exhorret, auerſaturque, & vbi itidẽ nihil intueri, nihil operari vult, aut quod pasſim euenire apparet, operari amplius non poteſt, ſiquidem ubi nec neceſſaria, nec ſuauis alibi ædenda eſt operatio, propria in ſede, & ſibi ipſi unitus, collectuſque libens uſque quaque permanet, at multo certè amplius ubi diu externis, vel internis in partibus operatus eſt, itaque defatigatus eſt. Impotens uerò ineptuſuè ad exiliendum fit ſpiritus, ubi uel meatus obſtruuntur, uel ipſius calor, aut tenuitas imminuitur: nã proprius quidem caloris motus, at calor quiuis, uel ſummus, igneuſque ſi craſſitiei indatur, immobilis fit, torpiduſque; nõ quidem quod moueri non appetat, vel moueri non asſiduè tentet, ſed quòd à materiæ pondere detineatur, opprimaturque, id quod flammæ declarant, quæ in craſſioribus accenſę rebus contra proprium flammarum ingenium deorſum delabuntur, à materiæ nimirum copia detractæ, ac pondere. age uerò quod reliquum eſt, num quæ ſomnum facere uiſa ſunt, eius ſint natura omnia, vt ſpiritum intrò, & in cerebri agant uentriculos. num ſcilicet vel quæ ipſum diuexant, in illos immittant, uel ipſum imminuant, uel ſpiritum in illis contentum ad operationem agant, vel maximè laborioſam, operoſamuè, vel maximè ſuauem, vel operationis omnis, omni in corporis parte vacuum faciant, uel exilere etiam prohibeant, ſi quidem hæc operari niſa ea ſunt, vtique ſomni cauſæ omnes patefactæ videri poſſunt: neque dubium eſſe

poteſt, quin ſubſtantiæ ſenſum, motumque partibus afferentis ex ijs abſceſſu ille fiat.

Ab ijs, quæ ſomnum faciunt, ſpiritum ad cerebri ventriculos agi omnibus, & ſomniculoſis ſpiritum talem eſſe, qualis eſt, qui ad exiliendum, mouendumque impotens, ineptuſque viſus eſt, eſſe. Cap. VI.

A Vehementibus, diuturniſque motibus ſummoperè ſpiritus defatigatur, imminuiturque; nam ſi quæ mobilia ſui natura ſunt, in propria natura ſeruari,& robur etiam à motu ſumere videntur, quoniam non ſe ipſum modò mouet, & ſe ipſum modò geſtat, ſed circum poſitum etiam corpus ſecum trahit, vectatque graue ſui natura,atque immobile,vtique eius pondere oppreſſus debilitetur tandem, defatigeturque præterea & vt imminuatur oportet; ſi quidem ad partes commouendas delatus omnis, minus quæ in cerebri ventriculis, ad ſui ipſius refectionem illapſa ſunt conficit, concoquitque.itaque multò quam reficitur,copioſius elabitur è concalefacto præſertim adapertoque corpore, fortè & tenuior ipſe factus.idem & in iracundia euenire apparet;vt enim corpus vniuerſum loco non dimoueat,at per vniuerſum ipſe,& magno delatus impetu,& ipſe tenuior fit,& partes ꝑ quas defertur,Venas præſertim arteriaſq;,& ijs inexiſtentē ſanguinē exagitat,accēditq;,& in lętitia itidē,& in ſpe.lāguidius enim in ijs,quā in iracūdia, at & in ijs libēs ad externas cōuolat partes,nec ad eas delatus quieſcit,ſed aſſiduè mouetur,ſeſe, (vt dictum eſt) oſtentans, & ueluti laſciuus, geſtienſque,multò etiam in Venere amplius, multoque in ea amplius oblectatus diffuſuſque multoq; prōptius è valdè concalefacto pudendo, in quod plurimus confluxit, ut uoluptate, quæ ſumma ibi percipitur, fruatur elapſus.in Vigilia pręterea,atque inedia ſummopere ſpiritus imminuitur, in illa quidem quòd corpus uel ſubleuans modò ſuſtinēſque defatigatur, & copioſius omnino elabitur,quàm reficitur,aſſiduè extremis è partibus commotis elabens præſertim,& non valenter ſe ipſum reficiens,modicus in ventricolis

colis factus, extemiſque intentus operationibus, in hac verò quod (ut dictum eſt) & in commentarijs de rerum natura ampliùs declaratum eſt, non ea euaporatione tantũ, quæ è plexu retiformi in uentriculos effertur, ſed è vaporibus itidem reficitur, qui in ciborum concoctione è ventriculo ad ventriculos efferuntur. qui igitur vbi deſunt, minus reficitur ſpiritus, & è vaporibus omnino, qui è cibis elabuntur refici ſpiritum inde apertisſimè intelligere licet. quod vel dum cibi, potioneſque aſſumuntur, multò omnino priuſquam vel in ventriculo inuerti queant, refici ille uidetur. Labores itaque, (ut dictum eſt) & iracundia, & lætitia, & ſpes, & Venus, & Vigilia, Inediaque, quòd ſpiritum defatigant, imminuuntque; propterea ipſum in cerebri agunt ventricolos; nimij verò cibi, potioneſq; & uel exiguæ, ac flatulentæ, vaporoſæque; illæ quidem, quòd vaporum copia; hæ uerò, quòd eorum craſsitie ſpiritum opprimunt, diuexantque, & meatus obſtruunt. Idem & febrium agunt acceſsiones: nam qui in ijs è Venis arterijſque exudat humor, quem adeò ſpiritus exhorret in maximè acres maximèque moleſtos ſoluitur vapores. cogitatio autẽ, & lectio ſpiritum ad ventriculos agunt, quòd in vtraque quæ illius in ijs inhabitat uniuerſitas, ſummopere laborat. quoniam enim (ut in ijſdem declaratum eſt commentarijs) Intellectus, Iudiciumque omne, præteritarum paſsionum, præteritorumque motuum recolitione fit, ibi vtique fieri exiſtimandum eſt, ubi illæ omnes perceptæ, & hi æditi ſunt, ubi cõmodè recoli poſſunt in cerebri nimirum ventriculis; multò præterea illos recolere ſpiritus labore videtur; anguſto enim omnino in loco, & a ſuper incidentibus tunicis aſsiduè oppreſſus ægrè per ſe moueri poteſt. itaque propterea itidem aer admitti uiſus eſt, ut tunicas ſubleuaret, & ipſum impelleret ſpiritum, & ibi omnino motu oblectari videtur, vbi ab externis ad motum agitur rebus, motus itaque quibus olim commotus eſt, obſcuros præſertim, & quorum per exigua remãſit memoria recolens, laboret neceſſe eſt, & manifeſtè id operans, contrahere ſeſe, & in ſe ipſum confundi, & veluti ſui ipſius latebras indagare, ut quem inquirit motum latentem in ijs inueniat; videtur tum motuum ceſſatio, immutatioque, vbi præſertim nouus qui fit, præcedenti ſimilis non eſt, ſummopere ſpiritui moleſta eſt, odioſaque; quòd rerum, quæ ſentiũtur omnium, at ſonorum præcipuè difformitas, inæquabilitasque

litasque

litaſque declarat, quæ ſcilicet ſumma ſpiritum afficit moleſtia:motu nimirum is oblectatur. at uno eo vniformique, & continuo,vel qui unus videri poſsit,continuuſque,cuiuſmodi quibus cogitantes mouentur uideri non poſſunt: vt à cogitatione, lectioneque, non in uentriculos modò ſpiritum agi, ſed diuexari in illis inſuper exiſtimare liceat; eadem & nihilo ſegnius triſtitia, timorque operari videtur, nam & triſtitia, & timor intellectio quædam eſt,Iuditiumque,& in illa quidem, quæ eueniunt mala,in hoc verò, quæ euentura ſunt intelligit indicatque ſpiritus,& ſummopere ea intelligens affligitur,& ſeſe (ut dictum eſt) veluti abdit; miſer, abiectuſque, & corruptioni ob noxius videri nolens, in ſonis contrà, & titillationibus,contrectationibus,frictionibuſque, in motu denique omni leni,blandoque,& in circulari inſuper quòd (ut dictum eſt) quo quæuis ſpiritus portio, & quauis in corporis parte motu mouetur, eò ſpiritus vniuerſitas in cerebri ventriculis inhabitans ſimul mouetur, & multò plerunque quàm quæ princeps mota eſt portio,amplius multò ipſa amplior,ampliorem que nacta locum:eo itaque ſpiritus ut commoueatur in illos confluit vniuerſus, fortè & circulari motu, ut re inſueta turbatur ſpiritus. quòd vbicumque ei euenit in cerebri ventriculos ſeſe in propriam ſcilicet principemque ſedem,& ad propriam ſeſe recipit uniuerſitatem.In tenebris autem,& ſilentio,quòd neque à luce, nec à motu ullo euocatus, allectuſque ſpiritus, & tenebras fortè exoſus, libens ſeſe ad propriam ſedem,propriamque recipit uniuerſitatem:quę quoniam à ſe ipſo habere poteſt, & ubi uult itidem,& ſeſe in uētriculos recipere poteſt, & ubi dormire appetit ſpiritus oculos occludere, à motu omni ceſſare uidetur, cerebro porrò confuſo, tumefactoque, & craſsioribus uaporibus, & magis etiam humoribus oppleto:& in pluuijs,atque hyeme meatus quibus ad externas partes effunditur ſpiritus, obſtruuntur, itaque iu uentriculis detinetur, & ueluti coercetur, & libens ipſe ibi commoratur, quæ ibi ſpiritum infeſtant appugnans, amolienſque, idem & ijs in uniuerſum euenit, qui frigido, humidoque ſunt corpore, uel frigidis laborant morbis, capitis præſertim,cerebrique,& qui paluſtria incolunt loca,& pueris,fœminiſque,ſiquidem (ut in ijſdem declaratum eſt commentarijs) in ijs omnibus anguſti meatus, & in omnibus, craſsi omnino,& frigidi inſuper,in quibuſdam uapores cerebrum

brum ſubeunt,& qui madore id ſpargant,& craſſus omnibus, vel etiam frigidus,ineptus omnino ad exiliendum , mouendumque ineſt ſpiritus , quæcumque igitur ſomnum facere, in cerebri ea , ventriculos ſpiritum agere, uel ne inde egrediatur , obſtare videntur : & ſomniculoſorum ſpiritus qualis qui ad egrediendum , mouendumque impotens , ineptuſuè viſus eſt , certè manifeſtò exiſtit , vt ſi quæ hominibus in ſomno euenire viſa ſunt , propterea euenire exiſtimare licet ; quod ſpiritus intrò , & in cerebri ſeſe recipit ventriculos , vtique & ſomni cauſas manifeſtas eſſe exiſtimare liceat : agè igitur num propterea illorum ſingula eueniant conſideremus .

Externas corporis partes propterea in ſomno ſtupidas fieri , immobileſque , quòd ſpiritus ex iis ſeſe in cerebri ventriculos receperit ; & ſpiritus reficiendi gratia ſomnum animalibus tributum eſſe . Cap. VII.

QVONIAM dum ſomno homo detinetur, ſtupidus apparet , immobiliſque , & veluti demortuus,& vel dum dormit à paulò vehementiore contactu,ſonoque,& paucis omnino dormiens horis, perſe expergeſit, & veluti reuiuiſcit,& ſenſu reſtituto,motuque. patet utique ſubſtantiæ extremis è partibus abſceſſu ; abſentiaque ſomnum fieri, cuius præſentia,acceſſuque,ſenſu ille,motuque donantur, & uita ſpiritus nimirum,neque uniuerſi tantum.neque enim uniuerſus ſi recedat contactus ullius, ulliuſuè plagæ fiat ſenſus . tantulus itaque reliquis , in partibus fit, quantulus nec corpus ſubleuare , nec quaſuis externarum rerum actiones,ſed uehementes modò percipere queat.quoniã uerò ab aſſumptis præcipuè cibis,uaporoſis præſertim, flatulentiſque,& à laboribus, uaporibus nimirum, in cerebri uentriculos illapſis craſſioribus præſertim , & ualdè imminuto, defatigatoque ſpiritum in ſomnum delabi uidetur;nõ aliam omnino ob cauſam, neque aliam in partem ſeſe in ſomno ſpiritum recipere exiſtimare licet , niſi ut infeſtantes, moleſtoſque

que

que uapores exuperet; uel imminutam, languentemque ſeſe intrò reficiat, foueatque, & in cerebri omnino uentriculos, in quos nimirum uapores ſublati ſunt; & in quibus ipſius inhabitat uniuerſitas, & ſpiritus omnino quieſcere, & refici uidetur, plurimus porrò in illis factus, nec læuia quæuis ſentit, nec (quod ab externis muneribus ocioſus libens facit) præteritas paſsiones, præteritoſque motus recolit ullos, quòd totus uaporum concoctioni, ſuique ipſius intentus refectioni, nihil aliud operari uult, nec poteſt, id quod in Vigilia etiam uſu euenire ei uidetur: ubi enim ualde intenta quid operatur, uel quæ otioſo, uacuoque ualde moleſta, iucundaue forent, ea ne percipere quidem uidetur, è quibus patere itidem uidetur, propterea ſomnum animantibus tributum fuiſſe, ut ſpatium ſpiritui adeſſet, in quo reliquis à muneribus otioſo, rebus in uentriculos ad ſui ipſius refectionem illapſis exuperatis, inuertendiſque uniuerſo uacare liceret, itaque copioſius, quàm imminuitur, reficeretur. nam in Vigilia, quòd externis in partibus bonæ ſpiritus portioni immorandum eſt, eæque aſsidue commouendæ, & externarum rerum uires ſentiendæ, & cum ijs confligandum, pugnandumque, & reliquo in cerebri uentriculis reſidenti non præſentes modò partium paſsiones percipiendæ, ſed præteritæ etiam recolendæ, quòd omnino multus aſsidue è commotis, concaleſactiſque partibus elabitur; & alijs muneribus intentus, ſui ipſius refectioni parum uacat, copioſius aſsidue imminuitur, quàm reficitur; itaque id ab animæ deliquijs differre ſomnus uidetur, quòd non, ut illa ſpiritus portione quapiam in corporis parte laborante, at eamq; ſpiritu omni confluente fit ſomnus, ſed eius uniuerſitate uel diuexata, uel diminuta.

Pul-

Pulſuum, externarumque partium, quæ in ſomno fit, immutationem, & concoctiones melius in ſomno, quàm in vigilia propterea fieri, quòd ſpiritus intrò, & in cerebri ſeſe recipit Ventriculis.

Cap. VIII.

PROPTEREA etiam in ſomni initio pulſus minores fiunt, lãguidioreſque; quòd magna ſpiritus portio internas in partes, & in cerebri præſertim ventriculos receſsit: itaq; qui reliquus in arterijs factus eſt, eorum oneri veluti cedit, ægrè omnino eas attollit. & tardi inſuper rarique: quòd (ut dictum alibi amplius eſt) non propterea modò arterias attollit, comprimitque ſpiritus, vt pondus à quo grauari ſe, cõprimique ſentit, reijciat, & quòd ſui natura mobilis cum ſit, quo licet moueri gaudet motu, ſed & amplius fortè, ut nimium ſanguinis inexiſtentis calorem, à quo veluti morderi ſe ſentit, vitet, amoliaturq;. itaque etiam perpetuò celerius, frequentiuſque pulſat, quo ſanguis calidior fiat, quo ſcilicet, maiore ab eo afficiatur moleſtia, & ita omnino ut pulſet vſus poſcit. robuſtior enim, & ad exiliendum promptior factus calor, frequentiore omnino retinẽdus eſt refrigeratione. itaq; magna in ſomni initio à ſpiritu intrò acta ſanguinis portione, moleſtia, ſcilicet uſuque imminuto, rari, tardique ſatis ſunt pulſus. Nam arterias, uenaſque ab inexiſtente ſpiritu attolli, ſanguinemque ijs inditum, quocunque ille fertur, ſecum ab illo agi, & præcipuè caloris prohibẽdi, retinendique gratia pulſationem, reſpirationemque animalibus tributas eſſe, ſatis (ut exiſtimo) in de reſpirationis vſu, & de rerum natura, in ijſque amplius declaratum eſt commentarijs, in quibus animal uniuerſum ab vnica animæ ſubſtantia gubernari expoſitũ eſt. ſomno uerò progrediente pulſus maiores fiunt, uehementioreſque; quòd aucto iam in vẽtriculis ſpiritu, eius portio quæpiam in arterias, venaſque illabitur: tum & arterijs in ipſis, ipſiſque in venis ex inexiſtentis ſanguinis euaporatione, & ex attracto itidem aere, nouus aſſiduè, & ſomni præcipue tempore ſpiritus fit copioſus, isque (ut exiſtimare licet) in arterias vadit, omnino ſomno progrediente in arterijs factus uniuerſas eas in amplius, & magna

diſtendit ui,at nec uelociter tamen,nec crebro,quin tardius, rariuſque præſertim à cibo : itaque pulſus magni , uehementeſque,at tardiores fiunt,rarioresque.quoniam enim nec magna dum ſanguinis copia,in arterias venaſq; acta eſt,nec partes benè dum concalefactæ,itaque nec vehementius mordetur ſpiritus,nec maius,ne calor elabatur,imminet periculum, nec moleſtia ſcilicet,nec uſus auctus dum eſt,non ueloces inſuper,crebrique ędendi ſunt pulſus,à cibo præſertim ad quē ſcilicet concoquendum multus confluxit ſpiritus, & dum benè illo cōcocto,minimè dum inde receſſerit, itaq; nec quem ſecum agit ſanguinem,reuexit.Valida omninò exiſtente pulſante ſubſtantia,ſi uſus non urgeat,pulſus magni quidem,uehementeſque,at tardi,rarique perpetuò fieri uidentur Galeno;at ſi diuturnior fiat ſomnus ad paruitatem,& remiſsionē redeunt,quòd noui (ut exiſtimare licet)vapores uentriculos ſubierint:nam ſiquidem multæ ciborum reliquiæ, è quibus amplius concoctis noui educuntur vapores uentriculo inſunt,è rebus certè educi poſſunt in uentrem deiectis:illud certè ni factum ſit,haud quaquam diutius duret ſomnus:ad nouos itaque vapores exuperandos rurſus conuolat ſpiritus , & veluti nouus fit ſomnus , tum diuturniore à ſomno diutius ſcilicet,veluti immobilis factus ſpūs,veluti torpidus fit.expgefactis verò pulſus magni,uehemētes,celeres,crebriq;,& cū quadam etiam vibratione fiunt: quòd diu in cerebri ventriculis à uaporibus ad illos ſublatis oppreſſus,tum cibis etiam in uentriculo conflictatus ſpiritus,& utriſque exuperatis tandem,itaq; ea ſui parte exuperata,quæ externa in vigilia euolarat,copioſior omnino factus,& à nulla internis eſt partibus detentus neceſsitate,ſuique fortè portionem in externis relictam laborantem,& quæ in his obeūda ſunt munera,ægrè obeuntem ſentiens,feſtinans,& veluti trepidans ad hos ex illis omnibus euolat,& quem ex his in illas egerat , & has ſecum retrahit , ſanguinem : itaq; quòd ſpiritus benè iam copioſus arterijs ineſt, & ab illapſo iam , & aſsiduè illabente ſanguine amplius calefit: pulſantis nimirum ſubſtantiæ robur, & ſanguinis calor,itaque & moleſtia,& vſus auctus eſt , arterias bene in amplum,magnaque ui,& celeritate magna, nullaque intericcta expandit mora . & quia non vniuerſus ſimul confluxit, ſed nouus aſsiduè in arterias iufluit ſpiritus,ſecumq; eas in longum agit,Iaculorum more eæ ferri,& ſubtremere uidētur.

tnr.pulſus nimirum magni,uehementeſque, & celeres,crebrique,& cum quadam vibratione expergefactis fiunt , mediocritatem,inquam,mox conſequuntur:quòd ſollicitudine,metuque omni depoſito,non in amplius , vehementiuſq; quàm opus eſt, ſed ita arterias attollit,uti attollendæ ſunt. itaq; nihil maiore,quæ ante ſomnũ à ſanguinis calore affectus moleſtia,nihil eã augeri ſentiẽs,quod ubi fit, maximè ſpiritũ turbat, maximeq́ue ad id quod illam infert repellendum incitat.itaque vel minora quæ ſunt mala;& quę aſsidue incrementum capiunt,magis ea nos,quàm quæ maiora ſunt,at quæ nihil augeri apparent . & quæ pati aſſueti ſumus , exhorremus, maioreque conatu reijcienda exiſtimamus , & reijcere tentamus : quòd omnino quę ad pulſationem pertinẽt res , ad priſtinum ſtatum reductæ ſunt omnes,priſtinũ pulſandi modum aſſumit ſpiritus.propterea itidem in ſomni initio externæ corporis partes frigore afficiuntur,& facies pallidiores,& liuidiores fiunt, quod ſpiritus, ſanguiniſque , rerum ſcilicet, quarum preſentia calent illæ, rubentque,& benè fiunt , ex illis in internas receſſu fit ſomnus : ſomno verò progrediente, priſtinum calorem, coloremque,& vigorem aſſumunt . quòd vaporibus ſi non penitus,at magna ex parte iam ſuperatis,ea ſpiritus , ſanguiniſque portio ad illas redit,à qua quales erãt, fieri queant,& fiant omnino.

In ſomnia itidem , & quæ ſomniculoſis , In ſomnibuſque inſunt , ſomnum, quomodo dictum eſt , fieri declarant . Cap. IX .

EX inſomnijs itidem , & ſomniculoſorum,atque in ſomnium natura,ingenioq;,ex ijs omnino quæ ſomniculoſis , & quæ inſomnibus eueniunt,Somnum ſpiritus externis è partibus abſceſſu,& in internas receſſu, ac contractione fieri ; & ibi omnino animal dormire manifeſtè apparet,vbi ſpiritus à vaporum copia, malignitateuè oppreſſus, eorumque concoctioni totus intentus,nõ quaſuis pręſentes externarum rerum actiones,ſed vehemẽtes modò percipit, & quas olim percepit , nihil eas recolit . propterea enim profundis in ſomnis, in ſomnia non fiunt ; & ſi quæ

fiunt ualdè ea interrupta,confuſaq; fiunt, quòd multis, craſſiſuè immiſtus ſpiritus uaporibus, nihil præteritos recolere motus, nihilque illis,vel ſimilibus commoueri curat: & ſi quos recolit,confuſos eos inter ruptoſque recolit, quòd ab internis uaporibus ipſius motus, & ipſe itidem confunditur, interrumpiturque ſpiritus;at in fine ſomni uaporibus nimirum deuictis iam, in ptopriamque actis naturam inſomnia multa beneq; ue diſtincta fiunt; quòd à uaporum moleſtia liber (quòd vigilans facit) motus,quibus olim commotus eſt, recolit ſpiritus,ex eorumque ſimilitudine alijs quibuſcunq; commotus eſt,mouetur, & propterea dormiens homo,& loquitur, & ſurgit,& mouetur,multaque etiam operatur, nulla dictorum, factorumque ſuperſtite memoria: quòd nimirum nō adeò à uaporibus oppreſſus eſt,neque adeò exiguus in partibus factus, quin eas mouere,illaque operari queat,at occupatus omnino & ſummopere vaporum concoctioni intétus, nihil illorum meminit: tum veluti neque uigilans, at uel intentiſsimè quid cogitans,uel magno quopiam oppreſſus malo,multoque debilitatus magis, & veluti æger factus: & propterea qui frigido, humidoque ſunt corpore, & qui frigidis laborant morbis,capitis præſertim,cerebrique, & fęminę diu ſomno detinentur, quòd in omnibus multi,frigidiq; & craſſi vapores ventriculos ſubeunt: & qui ægrè à ſpiritu quouis, & in quouis conficiantur cerebro,at multò certè ęgrius frigido à ſpiritu,cuiuſmodi ijs omnibus ineſſe exiſtimare licet,& frigido in cerebro, & qui paluſtria incolunt loca, & pueri,illi quidem quòd craſſum inſpirant aerem, & qui ægre à ſpiritu exuperetur,ij uerò quòd plurima, aſsiduaque,& bene inſuper craſſa,in molliſsimo eorum corpore euaporatio fit.Inſomnes contra,qui calido ſunt corpore,eoq; amplius ſi ſicco inſuper, & qui calidis laborant morbis, & qui calidas ſiccaſque incolunt terras. Nam (ut in dictis de natura commentariis expoſitum eſt) craſsis è rebus tenues educuntur uapores,& tenuis, qui eſt ſpiritus ægre à motu ceſſat, eoq; ue ægrius qui calidus inſuper eſt,cuiuſmodi ijs omnibus ineſſe uidetur è calidis tenuibuſque confectus rebus.& ſenes etiam propterea inſomnes,quòd craſsiſsimus eſt ipſorum Sanguis, itaque & ſpiritus longè tenuiſsimus,& qui immobilis diù eſſe nolit.ut ex omnibus,quæ ſomno eueniunt, ſomnum ſpiritus reliquis è partibus abſceſſu, & in ventriculos receſſu, ac contractione fieri,

ita apertè declaratum videri poteſt, ut alia fieri ratione ſuſpicari non liceat. At clarius id ut fiat, modus itidem, quo antiquioribus, & huius temporis philoſophis; & quam ob cauſam fieri placet exponatur, examineturque.

Quomodo Ariſtoteli, Galenoque, & huius temporis philoſophis ſomnus fiat, & cur. Cap. X.

EXHALATIO (inquit Ariſtoteles) quæ ab exculentis, poculentiſque fit, rurſum ad cerebrum aſcendit, tum ab eius frigore contracta, conſpiſſataque ad interna deuoluitur, & ipſum petit cor; & frigida exiſtens eius calorem hebetat, retunditque, vel repellit. Hinc ſentire ceſſat, quod ſomnus eſt, tam diuque durat ſomnus, dum defluxus conſequitur, & ſanguis purus ab impuro ſecernitur, ſeparaturque: & propterea poſt aſſumptos cibos præcipuè fiunt ſomni. tributum porrò animātibus fuiſſe ſomnum ad operationum motuumque quietem, quòd nimirum nec ſentire, nec moueri, nec operari perpetuò queant. Galenus autem, quoniam (inquit) ſomni tempore, ſenſus aut otioſi ſunt, aut debilitèr agunt, conſentaneum utique eſt, exiguam quamdam à principe parte facultatem in reliquas paulatim partes defluere: quod enim quis profunde, uel minus profunde dormit, ex eo eſt, ut quotidie dicere ſolemus, quòd aut plus, aut minus affluit; quippe tantò minus affluere par eſt, quanto grauior fuerit ſomnus. & alibi, fit (inquit) grauior ſomnus refrigerato primo ſenſorio, hoc eſt cerebro ipſo, cò autem vehementius, cum refrigeratio humiditati commiſta fuerit. Huius verò temporis philoſophi ignauia, imperitiaque antiquioribus rectè (ut uidetur) damnatis, qui nec omnes ſomni cauſas explicarunt, nec quas attulere veras eſſe ſomni cauſas demonſtrarunt: multis quidem alijs è rebus, & ab ijs propemodum à quibus nobis dictum eſt ſomnum fieri declarant. at quæ omnes calorem natiuum (qui à corde deriuare, & in arterijs contineri, eiuſque ad externas partes acceſſu, & præſertim ſenſum fieri, videtur) ad internas repellunt, vel imminuunt, uel ad motum ineptum faciunt, ut ſomni cuiuſuis cauſa, natiui caloris ab externis partibus abſceſſus abſentiaque, & in internas receſſus, contractioq; videri poſſit.

De ſomno & vigil. c. 4.

Galeni opinio.

Opinio recentiorum.

eius nimirum ſubſtantiæ abſceſſus,abſentiaque,cuius acceſſu, præſentiaque, ſenſu partes donantur; iuxtà ſcilicet, ſinguli principia. quoniam enim id omnino à vigilante dormiens differt animal: quòd vigilantis partes ſingulæ ſentiendi, ſeſeque mouendi facultate præditæ ſunt, dormientis verò, ſi non & internæ, externæ certè omnes ſtupidæ fiunt, immobileſque. itaque nec ſentiendi, nec motus ædẽdi facultas partium propria videri poteſt; ſed ab alia omnino ſubſtantia,ijſque illam communicari neceſſario exiſtimandũ eſt.Vtiq; quibus non uniuerſo in corpore,ſed certa quapiam in parte animam reſidere,ob eaque ſentiendi,ſeſeq; commouendi eius partibus communicari viſa eſt, ea oblæſa,facultatemque emittendi impotente,ineptauè facta,quibus verò natiui caloris preſentia partes ſentientes, mobileſq; fieri viſæ ſunt,illius in internas receſſu,ſomnum fieri, omnino eſt exiſtimandum.Niſi fortè incoſtantiæ Ariſtoteles damnãdus ſit, qui nimirum non perpetuò vni cordi animam indit, ſed uel eius explicans ſubſtantiam corporis uniuerſi formam eſſe enuntiat.at agè ſingulorum ſententię examinentur.

Nec eo modo,quo Ariſtoteli placet, nec eius gratia ſomnum fieri. Cap. XI.

SOMNVM propterea fieri, quòd vapores, qui ad caput efferuntur à cerebri frigore, frigidum in fluorem conſpiſſentur, iſq; ad cor delatus eius calorem hebetet, retundatque ſtatuens Ariſtoteles; uel ſi unis à uaporibus ad caput ſublatis, ſomnus fiat: multis omnino modis incuſandus uideri poteſt.primum enim vel inde mortuis iam animantibus calidum omnino eſt cerebrũ,itaque qui ad ipſum efferuntur vapores frigidum in fluorem, & à quo cordis calor hebetetur, retundaturque,ab illius frigore ſpiſſari intelligere non licet.tum uapores qui è ventriculo, ventreque ad caput efferuntur,quia manifeſtè cerebri ventriculos ſubeunt,utiq; ſi in fluores ſpiſſentur,in ijs omnino ſpiſſentur oportet. Nam ut ulterius efferri,& cerebri corpus inire uelint,nullam prorſus occaſionem habent, benè amplum in illis nacti locum,nec ſi velint queant; non à tunica modò quæ illos ambit, ſed ipſo etiam reiecti à cerebro,in illis porrò,

rò,

rò, in fluores coacti, haud quaquã ad cor, ad quod nimirum inde ex illis, qui ſunt meatus, longè anguſtisſimi ſunt, longeque perplexisſimi, & qui uni tantum ſpiritui iter præbeãt: ſed ipſum omnino delabuntur in ventriculum, ad quem, ſcilicet patens, rectaque, & decliuis eſt uia, haud quaquam propterea uel cor, vel quę ipſum contegunt res, uel externæ etiã corporis partes ullæ toto in ſomni tempore, ſed in principio tãtum frigidiores ſunt; ſomno verò progrediente incaleſcunt omnes. nec ſi propterea fiat ſomnus, quod cor a delabentibus fluoribus frigeſiat, ſanguíſque impurus puro commiſceatur, quouis ædito ſono, & externa corporis parte quauis uel læuiter contacta, ſtatim ceſſet: neque enim uel ſonus ullus, uel huiuſmodi contactus cordis calorem excitet, purumque ſanguinem ab impuro ſecernat. ſui certè oblitus Ariſtoteles corde perfrigerato, & ſanguine incocto, impuroque, puro, perfectoque immiſto, ſenſum animanti adimit, qui illum animæ eſſe contendat prorſus incorporeæ, impartibiliſque: & calorem, friguſque attribuere ſummopere, exhorret: 1. De omnia tex. 32. ſummopereque eos damnet, qui animam ſanguini indunt, & ſanguinem eam eſſe enuntiant. perperam etiam ad motum, propriarumque operationum ceſſationem, quietemque ſomnum animantibus tributum eſſe decernit. quàm longisſimè enim & animantium anima, & ſubſtantia quęuis alia abeſt, ut à propria operatione defatigari, uel ab ea ceſſare uelit, posſituè, à qua nimirum maxima (ut dictum eſt) afficitur uoluptate, & in propria conſeruatur natura, & robur etiam ſumit. at qui nec corpus diligenter inſpexiſſe, partium certè uſum, aut penitus, aut magna ex parte, multo etiam amplius animæ ſubſtantiam, ſedemque ignoraſſe uideri poteſt. nec quę ſit ſpiritus operatio, nec quomodo, & à quo defatigetur opere intueri poteſt. neque igitur cur quiete opus habeat: aut quomodo, & à quibus requieſcat: itaque in horum cauſis aſsignandis fluctuet, & abſurda multa, multaque etiam ridicula aſſerat, neceſſe eſt.

Somnum

Somnum nec facultatis à cerebro emanantis, nec caloris influentis, ut Galeno, noſtrique temporis philoſophis placet, ſed ipſius omnino animæ abſceſſu fieri. Cap. XII.

SVMMOPERE itidem incuſandus Galenus videri poteſt, qui ſcilicet propterea ſomnum fieri ſtatuit, quod refrigeratum, humectactumque cerebrum ſentiendi facultatem partibus communicandi impotens, ineptũque ſit factum. nihil ut uidetur, (quòd in primis, ſummaque inſpiciendum erat diligentia) num res à quibus ſomnum fieri uidetur, ita cerebrum afficiendi facultatem obtineant, intuitus. Nam ſi quiduis inſpectum id foret, ambigere non licet, quin ab illorum nullis id agi, & ab omnibus animam externis è partibus intrò, & ad propriam ipſius ſedem, & ad cerebri omnino uentriculos agi, itaque ſomnum externis è partibus abſceſſu fieri conſpectum Galeno foret: & in ſomno, qui Vigiliam inſequitur, uiſum non eſſe mirari licet. quando (ipſe inquit Galenus) quoniam ſomnus abſque abſumptione cibi fit, hoc accidit ratione cauſæ finalis, cum ſit reſtauratio uirtutis deperditæ in Vigilia. unde dicimus quòd oportet, ut in ſomno ſit quies animalium operationũ, ut robuſtiores fiant operationes naturales. quoniam enim (ut alibi amplius expoſitum eſt) quæ facultate emiſſa agunt, agentes nimirum naturæ, ea nihil unquam quod aſſidue, inceſſanterque deſatigari, imminuiue uidentur, nam ſeſe aſſidue inceſſanterque, amplificandi, multiplicandique facultate donatæ, & ſeſe omnino aſſidue amplificantes, multiplicanteſque aſſidue ſeſe cum emictant, nihil tamen imminuuntur unquam. ut non ſol modo, terraque, & ignis, ſed entia quæuis, quorum actio manifeſta eſt, declarãt. quę ſcilicet proprias aſſiduè uires, propriaſque cum effundant naturas, eaſque ijs, quæ attingunt, exuperantque indant omnibus, nihil ipſa propterea deſatigari, imminuique uidentur. vtique ſi quæ ſentiẽdi, ſeſeque mouendi uim partibus communicat ſubſtantia; diù id agens deſatigari, imminuique apparet, & ne penitus deficiat, at deperditas uires recuperet, & ſeſe omnino ut reficiat, actionem intermictat oportet. haud quaquam facultatem

tem partibus largiri, ſed ſui portionem ad eas mictere exiſtimandum omnino eſt, & defatigari, imminuique, quòd eas vectans laboret, & non ſatis in ijs coercita, retentaque aſſiduè ex ijs elabatur; à motu præſertim concalefactis, adapertiſque: itaque ſpatio opus habere, in quo ad propriam uniuerſa intrò acta ſedem, & aliud nihil in ea operans, rebus ad ſui ipſius refectionem in eam illapſis concoquendis, & in ſe ipſam inuertendis uniuerſa intenta foret, occupataque. Noſtri porrò temporis philoſophi rectè quidem ſomni cauſa enumerãt omnes, eiuſque rei receſſu ſomnum fieri decernunt, cuius acceſſu ſentiendi, ſeſeque mouendi facultate partes donantur: at prauè omnino partibus eam communicandi natiuo calori uim attribuunt, cumque ſanguini in arterijs contento indunt: itaque eius receſſu ſomnum fieri ſtatuunt. ſiquidem quæ partes exquiſitiſſimo donatæ ſunt ſenſu, eæ minimè arterijs abundant, & in quas inſignes, pluriniæque ferantur arteriæ, exiliſſimus ijs ineſt ſenſus: partes certè in quibus olfactus, uiſio, auditusque fit; quibus, quòd languidiſſimæ actiones, languidiſſimique percipiendi erant motus, ſentiendi uis longe exquiſitiſſima indenda fuit, nullę ineſſe uidentur arteriæ: & peius etiam calori, quem aſſiduè ad partes, quę eo opus habent; & talem plerũmque, tãtumque accedere intuetur, quali; quãtoque opus habet, ſtupidũ ſui natura, nihilque partium neceſſitates percipientem, & immobilem, vt videtur, ſtatuũt. itaque non ſponte ſua, & quibus opus eſt viribus ad partes accedere, ſed ipſis à partibus illum attrahi, repellique, & augeri, imminuique, decernunt. nihil vſquam (quòd maxime oportebat) modum quo ea partes operentur, declarantes, ſingulæ (inquiunt) partes vbi operari volunt, calorem commune organum ad ſe ipſas trahunt, alliciuntque, & contrahunt ſimul, & extramictunt, & aſſumunt, & feruorem excitant, tali denique eo intentus, quali opus eſt, & cor ſeorſum certas paſſiones, certoſque habet motus, qui peculiari quadam ratione calorem contrahit, ut in timore, & triſtitia, quoſdam itidem qui ipſum expandunt, vt in ira, & gaudio. ſiquidem non id eſt caloris ingenium, vt vel à partibus quibus ineſt, vllo ipſarum motu repellatur, uel aliarum motu allectus, inde ad alias migret, & excitari quidem, augerique, à rerum, quibus ineſt motu, at imminui, & ueluti in torporem deijci nunquam apparet: & ſummopere mirari licet, quibus ſtupidus ſui natura,

Cõfutatio. In Recentiores.

immobiliſque videtur; partes ipſius præſentia ſentientes, mobilesquefieri videri:itaque facultatibus ab eo, quibus ipſe penitus caret, donari,& magis etiam quòd obſtructis, clauſiſque cerebri uentriculis, animal ſopiri,& oppleri, eos propterea ſenſu, motuque priuari, quod cerebri uentriculi, cauitateſque occluſæ ſint.itaque ſentiendi, motuſque ædendi facultatem, à re partibus afferri, quę ventriculis omnino inexiſtat, & ab ijs ad illas accedat,& à ſpiritu nimirum in illis contẽto. neq; enim Res alia vlla illis ineſſe videri poteſt;non perpetuò a ſpiritu ſentiendi, ſeſeq; commouendi uim partibus indi, itaque & ſomnum, eius è partibus abſceſſu ſtatuāt fieri.cùm præſertim nulla id ponentibus incommoda ſuſtinenda, nullæque ſubeundæ ſint difficultates, quæ innumerę, inexplicabileſque poſitiones alias quas vis excipiant.Sed poſitionis tenaces ſpiritui calidum innatum immiſcent,& ſanguini indunt in arterijs contento, quod igitur nullum prorſus ventriculis ineſſe poteſt. quoniam inquiunt, nerui viſorij è cerebri parte, quæ uentriculos conſtituit, ferè enaſcuntur, ſpiritus,& calidum natiuum, cuius merito ſomnus fit, magna ex parte in illis continetur, optima ratione fit, vt in corpore magis afficiantur, quàm cerebri ipſius ſubſtantia;argumento quòd cerebro propter vulnera, aut inflammationes affecto, non affectis ventriculis ſopores haudquaquam ſequuntur; at ventriculis clauſis, atque obſtructis illæſo cerebro animal ſopitur, adeò vt uerè dicere poſsimus ob ventriculorum affectionem calidum impediri, & perpetuò ſomnos fieri.tum alibi aplopletici, inquiunt, omni ſenſu, motuque priuantur, quia cerebri uentriculi,& cauitates occluſæ ſunt, quia nimirum ſubſtantiæ quæ in ipſis reſidet, & quæ partibus motum, ſenſumque affert, præcluſa ſit via. non ut ipſi poſitionis tenaces ſubdunt, quod per illos facultati, & calido uia non pateat, neque enim vel ipſorum conſenſu, res alia ulla, qua omnino facultas emittenda eſſet, ſed unus ineſt ſpiritus.

F I N I S.

INDEX CAPITVM LIBELLI DE SOMNO.

A Quibus ſomni cauſæ habendæ ſunt. Cap. I. pag. 3.a
Quæ dormientibus eueniunt. Cap. II. pag. 3.b
Quæ ſomnos faciunt, & qui ſomniculoſi, quiue in ſomnes ſunt. Cap. III. pag. 3.b
Spiritus natura ingeniumque, & paſſiones, operationeſque. Cap. IIII. pag. 4.a
Quæ ſpiritum intro, & ad cerebri agunt ventriculos. Cap. V. pa. 6.a
Ab ijs, quæ ſomnum faciunt, ſpiritum ad cerebri uentriculos agi omnibus, & ſomniculoſis ſpiritum talem eſſe, qualis eſt, qui ad exiliendum, mouendumque impotens, ineptuſque uiſus eſt, eſſe. Cap. VI. pag. 6.b
Externas corporis partes propterea in ſomno ſtupidas fieri, immobileſque, quòd ſpiritus ex ijs ſeſe in cerebri uentriculos receperit; & ſpiritus reficiendi gratia ſomnum animalibus tributum eſſe. Cap. VII. pag. 8.a
Pulſuum, externarumque partium, quæ in ſomno fit immutationem, & concoctiones melius in ſomno, quàm in uigilia, propterea fieri, quòd ſpiritus intrò, & in cerebri ſeſe recipit uentriculis. Cap. VIII. pag. 9.a
In ſomnia itidem, & quæ ſomniculoſis. In ſomnibuſq; inſunt, ſomnum, quomodo dictum eſt fieri declarant. Cap. IX. pag. 10.a
Quomodo Ariſtoteli, Galenoque, & huius temporis philoſofis ſomnus fiat, & cur. Cap. X. pag. 11.a
Nec eo modo, quo Ariſtoteli placet, nec eius gratia ſomnum fieri. Cap. XI. pag. 11.b
Somnum nec facultatis à cerebro emanantis, nec caloris influentis, ut Galeno, noſtrique temporis philoſophis placet, ſed ipſius omnino animæ abſeſſu fieri. Cap. XII. pag. 12.b

FINIS.

Errata ſic corrigantur; Numerorum autem prior, paginam, a primam, b, ſecundam columnam ſignificat. poſterior lineam indicat: In lineis autem numerandis non eas tantum, quæ ſcriptæ ſunt, ſed etiam illas, quæ ſunt uacuæ, numerato.

Errores in libro de Cometis, & Lacteo Circulo.

Pa.	Co.	Lin.		Corrigito.
2.	b.	38.	ſpetiem.	ſpeciẽ.
3.	a.	5.	ſpeties	ſpecies.
4.	b.	15.	colorem.	calorẽ.
7.	b.	1.	at.	ut.
ead.		7.	æc.	ex.
ead.		26.	compręſſionem.	cópreſſionem.
8.	a.	15.	compręſſionem.	cópreſſionem.
ead.	b.	25.	uel ue.	vel ne.
ead.		29.	qui.	qui.
9.	a.	32.	illis.	illi.
ead.	b.	5.	diuiſam.	diu iã.
ead.		7.	actum.	aptum.
ead.		29.	apparer.	apparet
ead.		34.	hęc,	hęc.
10.	a.	19.	reſpondeo.	reſpõſio
ead.		22.	coniunctas.	coniunctus.
ead.	a.	24.	Orizontis.	Horizõtis.
ead.	b.	1.	Hęc annotatio debet eſſe lin. 7.	
ead.		2.	uera.	uero.
ead.		14.	Hexamor.	Hexameron.
11.	b.	17.	qui.	qui.
ead.		18.	queant,	queant?
12.	b.	9.	lacteum circulũ.	lacteus circulus.
ead.		19.	ſtelas.	ſtellas.
ead.		24.	ſummendum.	ſumẽdũ
ead.		32.	in circulo alioi	in circulo aliquo.
ead.		32.	hacq;	lacq;
13.	a.	5.	iuſta.	iuxta.

Errores de his, quę in Aere fiũt.

Pa.	C.	Li.		
14.	a.	32.	niuens.	niues.
ead.		37.	ſeipſo.	ſeipſos.
		6.	plunia.	pluuia.
		27.	conſtrĩguuntur.	cõſtringuntur.
16.	a.	18.	appettant.	appetãt.
ead.	b.	7.	eſtibus.	ęſtibus.
17.	b.	9.	proterea.	propterea.
18.	a.	20.	ulſę.	uiſæ.
ead.		36.	ulteris.	ulterius
ead.	b.	25.	planiq;	planiſque.
19.	a.	30.	ſummę.	ſumme.
ead.	b.	4.	annis.	anni.
20.	b.	28.	concrectionem.	concretionem.
23.	a.	8.	nequat.	nequeat
	b.	2.	emitat.	emittat.
24.	a.	2.	plunias.	pluuias.
ead.		4.	craſſioribns.	craſſioribus.
ead.	b.	1.	ettesias.	etesias.
ead.	b.	18.	ſnmmis.	ſummis

Errores in libro de Iride.

Pa.	C.	Li.		Corrigito.
2.	a.	19.	illuſtriſſymę,	Illuſtriſſime.
ead.		23.	beneficijſq;	beneficijq;.
ead.	b.	7.	hornare.	ornare.
3.	b.	8.	leuem.	læuem.
		20.	leuibus.	læuibus
4.	b.	5.	Iride.	in Iride
5.	b.	16.	Ariſtotiles.	Ariſtoteles.
ead.		23.	ſit.	fit,
6.	a.	20.	Iridem.	itidem.
ead.	b.	22.	croteuſq; eſt.	croceuſque, qui eſt,
ead.		24.	medijs.	medius.
7.	a.	14.	alata.	[illegible]

8.	a.	10.	appoſita.	oppoſi- ta.
ead.	a.	10.	Nec ualde lucidos, nec ualde.	quosnec
9.	a.	19.	radijs.	radij.
ead.		31.	centum.	cētrum.
ead.	b.	8.	in marg. 3. Reſpondeo Recēſiorum.	3 Reſpó ſio Recētiorū.
ead.		30.	proximus.	pximū.
12.	a.	19.	prætercea.	propte- rea.
ead.	b.	7.	portiorem.	portio- nem.
ead.		10.	putiori.	puriori.
ead.		18.	itam.	item.
14.	a.	3.	craſitie.	craſſitie
ead.		9.	qaę.	quæ.
15.	a.	2.	ceruleum.	cęruleū.
ead.		14.	reducentes.	relucen tes.
ead.	b.	14.	relucentem.	relucēs.
ead.		31.	ſphericus.	ſphęri- cus.
16.	a.	17.	calore.	colore.
ead.		20.	quantumliſuis.	quantu- liſuis.
ead.		21.	calores.	colores.
ead.	b.	14.	ſolis.	ſoli.
ead.		15.	nube.	nubes.
ead.		29.	oblique.	obliquę
17.	b.	17.	ſuperfitie.	ſuperfi- cie.
ead.		29.	ſpetie.	ſpecie.

In Indice capitum de Iride.

Pa.	Co.	Li.		
19.	a.	26.	calores.	colores.
ead.		32.	colore.	colores.
		39.	incuſandum.	incuſan dus.
ead.	b.	2.	nec uidelicet.	neceſſa- rium.
ead.		22.	calorum.	colorū.
ead.		25.	cum.	cur.

In Libro de Mari.

Pa.	C.	Li.		Corrigito.
1.	a.	15	Patriti.	Patrici.
ead.	b.	2.	tranſmiſſi.	trāſmiſſi
3.	b.	8.	teuuiſſimum.	tenuiſſi- mum.
ead.		32.	ſepiternum.	ſēpiter- num.
4.	a.	in tit.	de Maris.	de Mari
ead.	a.	30.	vaſæ.	vaſe.
	b.	15.	teneat.	tentat.
5.	a.	8.	in marg. cyl.	cœlo.
	b.	21.	pluuis.	pluuijs.
		31.	callidiſſimoſq.	calidiſſi moſq;.
7.	a.	20.	fluuiſque.	fluuijſq;
8.	a.	pen.	loenm.	locum.
		20.	in marg. ca. 4.	cōm. 4.
		27.	concauitatem.	concaui tate.
9.	b.	29.	uegentem.	vergen- tes.
		33.	fieri immobitate.	fieri, & immobilitate.
		36.	conrinere.	conti- nere.
10.	a.	tit.	Mare.	Mari.
		16.	ſperica.	ſphęri- ca.
	b.	23.	ſpeties.	ſpecies.
		35.	è calor.	à calore
12.	a.	7.	ſole.	à ſole.
13.	a.	22.	Leguſti cum.	Liguſti- cum.
	b.	4.	menſium.	menſiū.
		19.	Helleſponte.	Helle- ſponto.
14.	a.	1.	uendicaret.	uendita ret.
		11.	eſtum.	ęſtum.
	b.	17.	in mar. ſentētijs.	ſentētię
15.	a.	tit.	Mare.	Mari.
	b.	13.	alabi.	alibi.
16.	a.	16.	opprgſſi.	oppreſſi
17.	a.	26.	Ponſus.	Pontus.

In libro quod anim. vniu. ab vnic. ani. ſubſt. guberna.

Pag.	Col.	Lin.		Corrigito.
2.	a.	27.	iſta.	iſtę.
ead.	b.	4.	cætera.	cetera.
		18.	cum.	eum.
ead.		21.	iuditium.	iudiciū
		22.	in ſe.	in te.
3.	b.	15.	prædictæ.	prędictę diſtri-

		30.	diſtributionem.	diſtributionem.
4.	a.	4.	appellar.	appellat
		24.	ſememq;	ſemẽq;.
		37.	impallidum.	ĩ pallidũ
	b.	16.	eligenti	eligẽte.
		17.	electionem.	electiones.
		22.	attribuete.	attribuere.
5.	b.	2.	inferioris.	inferiori
		31.	diſciuncti.	diſiũcti.
		32.	aliquantis permoueri.	aliquantiſp moueri.
		38.	in inſenſibilis.	ĩs inſenſibilis.
6.	a.	1.	ut ea ſiſtratus.	Eraſiſtratus.
		9.	Goleno.	Galenꝰ.
		13.	inheret.	inhęret
		32.	corpori.	corpore
	b.	26.	corebri.	cerebri.
7.	a.	9.	quoniá quá enim	quĩ em̃.
		11.	temperię.	tẽperie.
		35.	diuiſo,& sẽ ſu,&c.	diuiſo, aĩal deſtituit,& ſenſu,& motu,at uẽtriculis, &c.
	b.	5.	ſeſoria.	ſẽſoria.
		13.	afferunnt.	afferunt
		35.	immaginari.	imaginari
8.	a.	10.	ætherensq;.	ęthereuſque.
		36.	in oporteat.	iri oporteat.
	b.	4.	fugeant.	fugiant.
		25.	inquam.	inq;.
9.	b.	17.	ſpiritus.	ſpiritu.
10.	a.	12.	afferrę.	afferre.
	b.	6	poctione.	portioni
		8.	ęri.	aeri.
		38.	commentaris.	commẽtarijs.
11.	a.	2.	cuius.	cuiuis.
		17.	propterça.	ꝓpterea.
	b.	1.	naturam.	natura.
		5.	illis,ue.	illisuè.
		10.	ius.	uis.
		19.	abounda.	obeũda.
		ultima.	percepit.	percipit
12.	b.	35.	qui.	qui.
14.	a.	8.	poſuit.	poſcit.
		17.	uidentpr.	uidẽtur.
		30.	in marg. ſenno.	ſomno.
15.	b.	7.	oninio.	omnino
		31.	digenerem.	degenerem.
16.	a.	1.	euenefit.	eueniũt
		3.	ſuperficię.	ſuꝑficie.
		8.	in inuitis.	inuitis.
		19.	exhylaretur.	exhilaretur.
17.	a.	15.	concottos.	concoctos.
	b.	3.	ſomnus.	ſonus.
		5.	poſſit.	poſcit.
		6.	ſpiritus.	ſpiritui.
18.	a.	2.	attrattionem.	attractionem.
		27.	ſcuros.	ſuccos.
		36.	ceſophagi.	oeſophagi:
		24.	torpideq;.	torpidęque.
19.	a.	20.	urinarum.	urinarium.
		25.	ueſſicæ.	ueſicę.
		26.	ueſſicam.	ueſicã.
19.	b.	25.	prexiſtentis.	præexiſtentis.
20.	a.	36.	aſſiduę.	aſſiduè.
21.	a.	31.	ſimplicet.	ſimplices.
		34.	exteruunt.	excernunt.
ead.	b.	12.	appetita;ſtringit,	appetit, aſtringitur.
		16.	coherent.	cohęrẽt
		35.	conficiendam.	conficiẽdum.
		ultima.	incolligendi.	intelligendi.
22.	a.	12.	a quo.	a qua.
		16.	medullę.	medullas.
ead.	b.	9.	inuiles.	inuiſiles
		10.	efferat.	efferet.
		20.	uidetur.	vidẽtur.
		37.	perterre ſit.	perterre ſit,
23.	a.	2.	peritus.	penitus.
		14.	quid.	quod.
		29.	prouide.	proinde

24.	a.	22.	aſſiduę.	aſſiduè.
ead.	b.	15.	inflamatas.	inflam- matas.
		16.	moritur.	oritur.
		18.	inſlamatus.	inflam- matus.
25.	a.	4.	inflamatas.	inflam- matas
		8.	præcipuę.	p̃cipuè.
ead.		11.	inflamatorum.	inflam- matorum.
		28.	obliuifiores.	obliuio- ſiores
ead.	b.	25.	ſubſtantiam.	ſubſtãtia
26.	a.	4.	quam licet,	quamli bet.
		5.	exiguas.	exiguus
	b.	7.	mittete.	mittere
		24.	prę uidit.	p̃uidet.
27.	a.	1.	ementitaq;.	ementi- tamque.
		17.	euexatur.	diuexat̃
			& magni.	magni.
			cclores.	celeres.
		29	prouide.	proinde
ead.	b.	19.	nulla.	nullam.
27.	b.	27.	longum.	in lõgũ.
		34.	grauemini.	graue- mur.
28.	a.	1.	uitatis.	uitans.
		11.	uimirum.	nimirũ.
		21.	qui.	qui.
		22.	e contra;	e cõtra?
ead.	b.	1.	quid.	quod.
		34.	utranque.	utrunq;
		37.	Paraclitorum.	Parali- ticorum.
29.	a.	17.	corripiuntur.	corripiũ tur.
		23.	proptera.	ꝓpterea
ead.	b.	28.	plexa.	plexu.
30.	a.	3.	offenſionem.	offenſio nem.
		6.	interijt.	interit.
		37.	exhylarato.	exhilara to.
31.	a.	15.	ut.	at.
		24.	ſupplitium.	ſuppli- cium.
		34	uulciſci.	ulciſci.
ead.	b.	10.	at ipſo non ſolũ,	at nõ ip ſum ſolum.
		17.	quí	quì.
		32.	qui	quí.
32.	a.	5.	calidioręque	calidio- reſque.
		34.	deprehendatur.	depreheñ datur.
ead.	b.	17.	qui	quì.
ead.		33.	qui	quì.
33.	a.	2.	albe	albæ.
ead.		12.	ipſa	ipſæ.
		15.	hylares	hilares.
		16.	immaginante	imaginã te.
		24.	qui	quì.
		39.		
ead.	b.	4.	ſummo, ſcilicet	ſumme ſcilicet,
		11.	contraria	contra,
		15.	ius	uis.
		17.	qui	quì.
		18.	exhylaratum	exhilara tum.
		38.	omnis	omnes.
34.	a.	4.	proptiam	propria.
		6.	iungatur.	ſe iunga tur.
	b.	6.	intercutem	intercuti.
35.	a.	1.	męde lę	medelæ.
		12.	ammoliri	amòliri.
	b.	10.	authoracem	aut tho- racem.
		30.	uel quibuſuis	rebus qui buſuis.
36.	a.	4.	conflexu	cõfluxu.
		9.	ſed ſcilicet	quã ſcili cet.
	b.	7.	oppreſſum	oppreſ- ſam.
		16.	ſepæ	ſæpe.
37.	a.	22.	Nam	non.
		5.	ipſam	ipſum.
		6.	diffundi tux,	diffundit que,
		19.	perire	periere.
	b.	5.	vt ſpiritus,	deleas, vt ſpiritus.
38.	b.	13.	diuerſe	diuerſæ.
		23.	ſequuto.	ſecuto.
39.	a.	12.	vinam	vinum.
		29.	auxiliaturque	auxilie- turque.
		30.	ſpetiem.	ſpeciem. ſimili-

	b.	29.	ſimilibus	ſimilib'.
		35.	temperies	tēperiei.
			iracundia	iracūdiæ
40.	b.	21.	ſuplex	ſupplex.
41.	a.	27.	iuditium	iudiciū.
	b.	24.	appætendeque dæque.	appeten-
42.	a.	12.	egrius	ægrius.
		23.	æmulgatur	ęmulgat.
	b.	22.	ſubſtanria	ſubſtātia
		23.	idenda	indenda.
43.	b.	10.	fere	ferre.
		14.	qui	qui.
44.	a.	9.	plnibus	pluribus.
		12.	dimoſtrem	demōſtrē.
		20.	appctens	appetens.

In libello de Vſu reſpirationis.

In tit. de uſu reſpirationis Liber. de uſu reſpirationis Libellus.

Pa.	C.	Li.		
3.	a.	35.	fottè.	forte.
	b.	6.	neque in arcto arcto.	neque.n.
		18.	illa contactu.	illæ.
		37.	offerat.	efferat.
4.	b.	1.	uigentemq;ignē	in ignēm
		24.	elabatur.	elabetur.
5.	a.	5.	Μάραυον	Μάραυσις
		5.	in marg.ſe nūt.	ſenectute
		17.	innuens.	innuens.
	b.	20.	virgs.	uires.
		27.	ſeruus.	ſerius.
		28.	exienti.	exeunti.
6.	a.	36.	& alibi.	adde in marg.de tremore cap.6.
	b.	1.	ſpontaneum.	ſpōtaneā
		2.	nilhominus	nihilominus.
		21.	refrigerandine. diue.	refrigerā
7.	a.	2.	in mar.reſt.it n tionis.	reſpira-
		8.	frigis	frigus.
		39.	ſulfori	ſulfuri.
	b.	5.	portio.	portione

In libro de coloribus.

P.	C.	L.		
2.	a.	38.	ipſe ciuem,	ipſæ.
		40.	modeſtie.	modeſtię
3.	a.	4.	conteantib.	cōmeātib.
		10.	χαίειν	χαίρειν.
		16.	imutatis, tis.	immuta-
4.	b.	25.	Atqu in ſulis. ſolis.	At quin
5.	a.	20.	nigredoue uerò.	nigredo
		24.	ſi qui.	ſi quis
		34.	in ſeipſum.	in ſeips
		36.	nigrumq;.	nigrum
	b.	2.	nemo.	ne moles
6.	a.	3.	& quod.	quod.
7.	a.	5.	utriq;.	utiq;.
		18.	ſpetiem.	ſpeciem.
		24.	occulcatur ob- ſeruatur,	occulte- tur obſer uetur.
	b.	17.	præpterea.	preterea.
		21.	uitia.	uiua.
		21.	ex cuius.	ex uuis.
		24.	expoſitum. eſt.	expoſitū
8.	a.	7.	in marg.Albo.	Album.
	b.	10.	fiunt?	fiant?
9.	a.	7.	obſcureq;. que.	obſcura-
		22.	reliquius.	reliquus
		28.	ipſins.	ipſius.
		29.	euelere	euehere.
	b.	13.	aducit	educit.
		22.	coutra	contra.
10.	a.	17.	atramentarium tarius.	atramen
	b.	38.	ten iſſimos mos.	tenuiſſi-
11.	a.	25.	in marg.ſangui in iecure,	ſanguis i iecore.
		27.	perſpicuum ſit	ſit.
		38.	cx	ex
	b.	1.	abſcurior rior.	obſcu--
		2.	calorem.	colorem.
		18.	copioſiori ris,	copioſio-
12.	a.	33.	duriorne	clariorue
13.	a.	1.	calorem	ſaporem
		2.	longe ſit	ſit,
	b.	22.	alimentis.	alimenti
14.	a.	23.	inquam	inopiam.
		29.	opinio	omnino.

In

In libro de Saporibus.

Pa.	C.	Lin.		
3.	b.	30.	calefactaſque	calefactas
		30.	frigefactaſque uè.	frigefactaſ
		34.	ipſins	ipſius.
4.	a.	18.	dicertare	decerta-- re.
		21.	obledi	oblædi.
		23.	videarur	videtur.
		29.	color	calor.
	b.	13.	natnra	natura.
5.	a.	18.	copioſioſ	copioſior.
6.	b.	8.	pingius	pinguis.
		13.	ipſæ	ipſe
7.	a.	1.	caloris	calores.
		20.	multa	multo.
		29.	leuia	læuia.
8.	a.	32.	concreſſit	cõcreſcit.
9.	a.	36.	acrem	acre.
		40.	in erat	inerat.
		40.	pgnitus	penitus.
	b.	30.	duici	dulci.
10.	a.	11.	rationi	ratione.
		23.	ap.	ad.
		31.	ita	ita
	b.	8.	intactililium	intactiliũ
		13.	qui	qui.
11.	b.	4.	fugoris	frigoris.
		15.	languidiſſimus	lãguidiſſimis.
		22.	qui	qui & in ſi. cum interrog.
12.	b.	10.	hiemales	hyemales
			in marg. de ſenſu utili,	de ſenſu, & ſenſili.
13.	a.	24.	acentibus	arétibus.

In libello de ſomno.

Pag.	C.	Lin.		
2.	a.	38.	ibi	tibi.
4.	b.	11.	ſcentiens	ſe ſentiẽs.
5.	a.	21.	ventriculos	in uentriculos.
	b.	2.	reis	retis.
		19.	promptionem	promptiorem.
6.	a.	33.	natura	naturæ.
6.	b.	9.	laſciuus	laſciuiens
7.	b.	8.	iuditium	iudicium.
		32.	appugnans	oppugnãs
8.	b.	5.	læuia	leuia.
		29.	at	ad.
12.	a.	11.	læuiter.	leuiter.
		18.	in marg. omnia.	Anima.
13.		9.	canſa.	cauſas.

812.172

BIBLIOTECA

Alia errata, quæ ad interpunctionem pertinent, licèt innumera ea ſint, quia facilius animaduerti poſſunt, conſulto negleximus, ea omnia tibi Lector humanisſime emendanda relinquentes. Ego certè ſi tot operarum lapſus prouidere potuiſſem, nullam tibi hæc opuſcula in hoc genere moleſtiam nunc exhiberent. excudendo enim operi meam operam præſens addixiſſem. Vale.

In Epiſtola ad Lectorem.

Pa.	Col.	Lin.		Corr.
2.	b.	7.	eſpicatus.	expiſcatus.
		11.	exacati.	exarati.

BIBLIOTECA R. BONGHI